

6. Trh práce

Silná poptávka se odrazila ve vysokých tempích růstu zaměstnanosti. Ta ve 3. čtvrtletí akcelerovala na maxima od konce konjunktury minulé dekády.

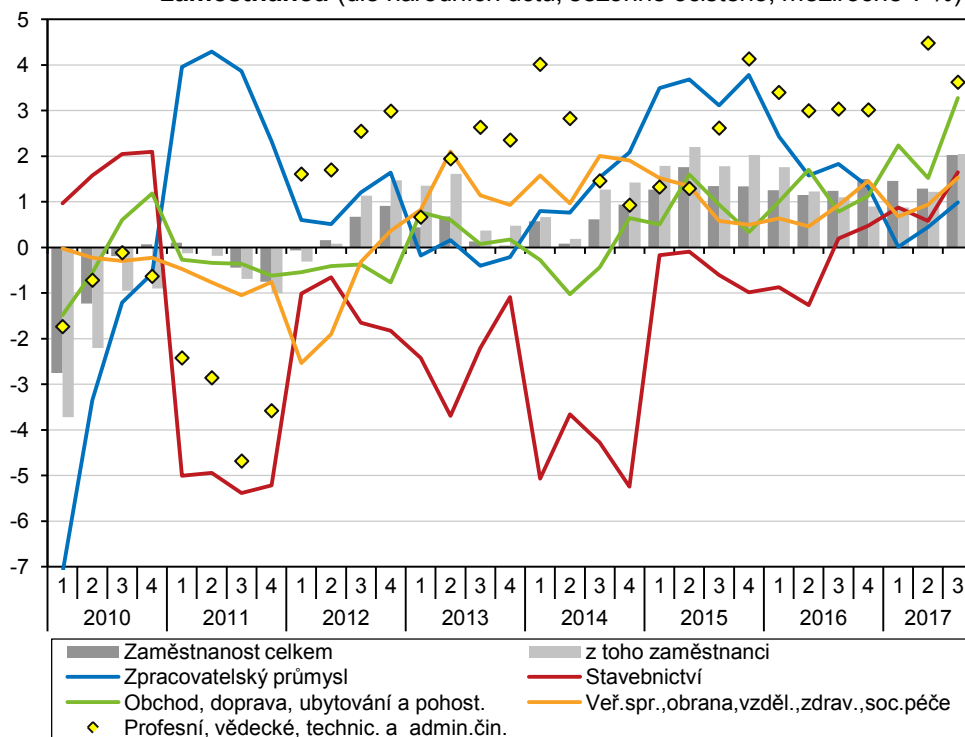
K růstu zaměstnanosti významně přispěl i vyšší počet podnikajících osob, z pohledu odvětví pak zejména obchod, doprava, ubytování a stravování.

Pracovníků ubylo jen ve finančním sektoru a také v těžbě a dobývání.

Na trhu práce nadále převládaly příznivé tendence. Silný ekonomický růst stimuloval poptávku po pracovní síle. Růst celkové zaměstnanosti¹ během 3. čtvrtletí akceleroval. Oproti předešlému kvartálu pracovalo o 0,8 % osob více, meziročně o rovná 2 %. V obou případech šlo o nejsilnější tempa od konce konjunktury minulé dekády. Nejen hospodářský cyklus spojený s přílivem pracovní síly ze zahraničí, ale rovněž posuny ve věkové skladbě obyvatelstva včetně pravidelného navyšování důchodového věku se promítly v rekordním počtu pracujících (5,36 mil. osob). Z podrobnějších údajů ze šetření v domácnostech vyplynulo, že ve 2. čtvrtletí 2017 mělo práci 78,2 % osob ve věku 20–64 let, meziročně o 1,7 p. b. více. Na tomto růstu se podíleli spíše starší pracovníci (nad 55 let), míra zaměstnanosti ale vzrostla ve všech věkových skupinách (vyjma osob ve věku 35–39 let). Zaměstnanost mužů činila ve 2. čtvrtletí 86,1 % a byla již téměř tři roky nejvyšší v EU. Zaměstnanost žen řadila ČR nadále až na jedenácté místo i přesto, že se meziročně zvyšovala dynamičtěji než v Unii (z 68,4 na 70,1 %).

Počet pracovníků v ekonomice posílil v 1. až 3. čtvrtletí hlavně vlivem meziročně vyššího počtu zaměstnanců (+62 tis.). Čtvrtinou se však podíleli i sebezaměstnaní, jejichž růst zrychlil z loňských +0,4 % na 2,8 % (nejvyšší tempo za posledních sedm let) a prostupoval drtivou většinou významných oborů. Z odvětvového hlediska se na růstu celkové zaměstnanosti nejvíce podílelo dominantní uskupení služeb – obchod, doprava, ubytování a pohostinství, kde pracovalo o 30 tisíc lidí více (v samotném 3. čtvrtletí činil meziroční přírůstek dokonce 41 tisíc). Relativně nejdynamičtěji však letos – podobně jako za celé období od konce poslední recese – vytvářely nová pracovní místa profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti a také informační i komunikační činnosti. V obou těchto odvětvích se zaměstnanost za poslední čtyři roky zvýšila o osminu (ve zpracovatelském průmyslu o 7,0 % a v celé ekonomice o 4,8 %, naopak v peněžnictví a pojišťovnictví o 1 % poklesla). Nadále pokračoval „skromný“ růst zaměstnanosti v odvětvích s dominancí státu² (+1,0 % meziročně), na rozdíl od předchozích let byl tažený především vzdělávání.

Graf č. 15 **Počet pracovníků ve vybraných odvětvích a celkový počet zaměstnanců (dle národních účtů, sezónně očištěno, meziročně v %)**

Zdroj: ČSÚ (národní účty)

¹ Pokud není uvedeno jinak, jsou v této kapitole údaje o zaměstnanosti uvedeny v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

² Zahnuje odvětví: veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

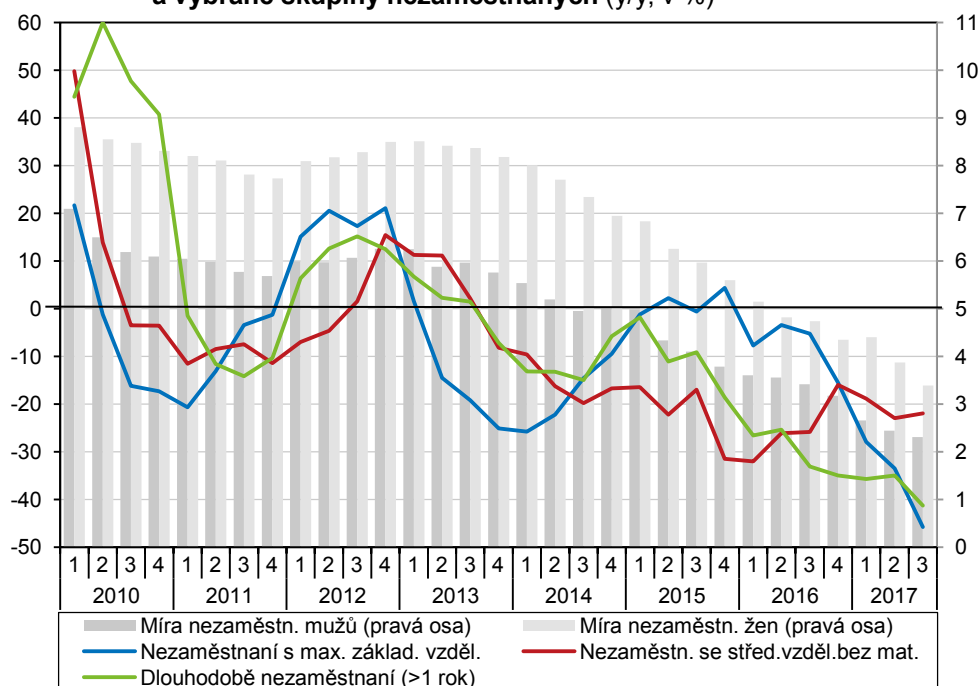
Meziroční pokles zaměstnanosti ve stavebnictví se zastavil. Přispěla k tomu kontinuálně rostoucí poptávka po menších stavebních pracích.

Tempo redukce míry nezaměstnanosti během roku 2017 nepolevovalo především zásluhou příznivého vývoje u dlouhodobě nezaměstnaných, resp. u osob s nejnižším stupněm vzdělání.

Ve zpracovatelském průmyslu (s více než 1,4 mil. pracujících) se letos zaměstnanost navýšila jen o 0,5 % meziročně, nejméně za poslední čtyři roky. Slábnoucí růstová tempa zaměstnanosti (patrná již v roce 2016) nenaznačují horší ekonomické vyhlídky tohoto odvětví, ale spíše vypovídají o silících obtížích při hledání kvalifikovaných zaměstnanců. Průmyslové podniky přesouvaly agenturní pracovníky do svých kmenových stavů³. Ve stavebnictví se zastavila šest let trvající redukce zaměstnanosti, když počet pracovníků v 1. až 3. čtvrtletí vzrostl meziročně o 1,0 %. Na tomto pozitivním obratu se však dosud podíleli jen sebezaměstnaní, neboť stavy zaměstnanců meziročně nadále klesaly (-0,5 %).

Obecná míra nezaměstnanosti nepřetržitě klesala na historická minima a nádále testovala hranice přirozené míry nezaměstnanosti. V září 2017 bylo (dle sezónně očištěných údajů) ve věku 15–64 let mezi ženami 3,3 % nezaměstnaných (meziročně o 1,3 p. b. méně), mezi muži 2,2 % (-1,1 p. b.). O meziroční redukci nezaměstnanosti se v 3. čtvrtletí z více než poloviny zasloužili dlouhodobě nezaměstnaní, jejichž četnost se snížila pod 50 tisíc. Souviselo to s výrazným zlepšením postavení osob s nejnižším stupněm vzdělání na trhu práce. Nezaměstnanost osob s maximálně základním vzděláním klesla z 20,7 % na 11,3 % (nejsilnější meziroční pokles v historii). Rozdíl mezi nezaměstnaností osob se středním vzděláním bez maturity (3,2 %) a vysokoškoláků (1,8 %) byl v Česku nejnižší v rámci EU. Česko si udržuje výsadní postavení země s nejnižší nezaměstnaností v EU nepřetržitě již téměř dva roky. Příznivou pozici měla i většina novějších členských států Unie, na historická minima klesla nezaměstnanost na Slovensku (7,2 %), v Polsku, Maďarsku, Rumunsku a na Maltě, z jádrových zemí Unie v Německu (3,6 %) a Velké Británii (4,2 %). Jen s minimálními změnami naopak setrvala vysoká nezaměstnanost ve Francii a Itálii.

Graf č. 16 **Obecná míra nezaměstnanosti mužů a žen (v %, sezónně očištěno) a vybrané skupiny nezaměstnaných (y/y, v %)**

Zdroj: ČSÚ (VŠPS – výběrové šetření pracovních sil)

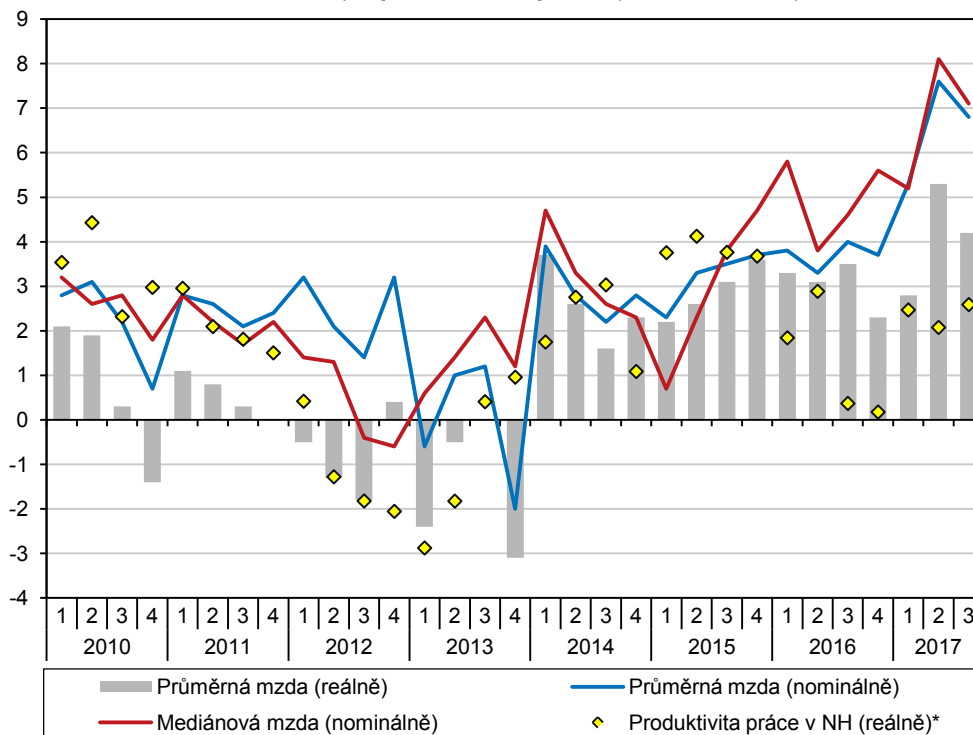
Nabídka volných míst prostřednictvím ÚP během roku 2017 akcelerovala, přibyla hlavně místa s minimálními kvalifikačními nároky.

V roce 2017 akcelerovala nabídka volných pracovních míst na úřadech práce (ÚP). Na konci září jejich počet poprvé v historii překonal 200tisícovou hranici, rekordní byl i meziroční přírůstek (+65 tisíc). Tři čtvrtiny z něj připadaly na místa s minimálními kvalifikacemi (na něž postačovalo základní vzdělání). Z pohledu odvětví přibývalo nejvíce míst ve zpracovatelském průmyslu (+17 tisíc). Na jedno volné místo tak připadalo jen 1,4 uchazeče, nejméně od poloviny 90. let. Šance na pracovní uplatnění se meziročně

³ Lze tak usuzovat z podrobnějších podnikových statistik, ve kterých jsou (na rozdíl od národních účtů) všichni agenturní pracovníci zařazeni do odvětví administrativní a podpůrné činnosti. Zatímco na konci loňského roku ještě rostl v tomto odvětví počet zaměstnanců o 4,0 %, ve 2. čtvrtletí 2017 již jen o 1,3 %, a ve 3. čtvrtletí se dokonce o 0,7 % snížil (šlo o první meziroční pokles od konce roku 2009). Naopak ve zpracovatelském průmyslu tempo zaměstnanosti od počátku roku mírně rostlo až na 1,9 % (ve 3. čtvrtletí) a blížilo se hodnotě v celé ekonomice.

v průměru téměř zdvojnásobila. Nabídka míst nad počtem registrovaných uchazečů o práci převažovala již téměř ve třetině okresů, z pohledu kvalifikací to platilo pro řemeslníky, opraváře či montéry i obsluhu strojů a zařízení. Zaměstnavatelé mohou mít při současném dynamickém růstu mezd značné problémy při obsazování těchto pozic. Pokračující pokles nezaměstnanosti dále redukoval zdroje využitelné pracovní síly. Na významu tak stoupá i skupina neaktivních osob, které uváděly, že by chtěly pracovat, ale práci aktivně nehledaly. Ve 3. čtvrtletí šlo o 121 tisíc osob⁴, jejich četnost se na rozdíl od nezaměstnaných redukovala pomalu (za poslední čtyři roky o osminu).

Graf č. 17 **Průměrná mzda, mzdový medián (na přepočtené počty zaměstnanců, meziročně v %) a produktivita práce (meziročně v %)**

*Produktivita práce v národním hospodářství udává podíl sezónně neочиštěného HDP a celkové zaměstnanosti (v pojetí národních účtů). Zdroj: ČSÚ (podniková statistika, národní účty)

Silící napětí na pracovním trhu se odráželo v dynamickém růstu mezd.

Relativně nejvíce si polepšili zaměstnanci v odvětvích s nejnižší mzdovou úrovní, v absolutním vyjádření pak v odvětví zdravotní a sociální péče.

Tempo růstu reálných mezd dosáhlo v úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí desetiletého maxima.

Meziroční růst průměrných nominálních mezd se po skokovém navýšení ve 2. čtvrtletí (+7,6 %) v následujícím kvartále mírně zvolnil (+6,8 %). Dynamický růst mezd odrážel silící napětí na pracovním trhu, byl však ovlivněn i administrativními vlivy (opakovaným navýšením minimální mzdy, růstem platů v odvětvích s dominancí státu). Dokládají to mzdová tempa v odvětví ubytování, stravování a pohostinství (+10,3 % ve 3. čtvrtletí), kulturní, zábavní a rekreační činnosti (+9,1 %) či administrativní a podpůrné činnosti (+8,1 %). Absolutně nejvíce si ale polepšili zaměstnanci ve zdravotní a sociální péči (+2,7 tis. korun), jejichž průměrná mzda tak poprvé přesáhla 30tisícovou hranici. Ve zpracovatelském průmyslu se výše i dynamika mezd od úrovně celé ekonomiky téměř neodlišovala. Této úrovni se ale postupně blížily mzdy v dopravě a skladování, jejichž tempo od počátku roku zrychlovalo (na 8,0 %), mírně nadprůměrně přitom rostlo také v letech 2015 a 2016. Relativně střídavě posílily mzdy v tradičně nejlépe postavených odvětvích – peněžnictví a pojišťovnictví (2,8 %) a informačních a komunikačních činnostech (+3,4 %, kde však docházelo také k dynamickému růstu zaměstnanosti). Pokračovalo mírné snižování mzdových diferencí – patrné na úrovni odvětví, ale i regionů. Nejvyššími tempy rostly ve 3. čtvrtletí průměrné mzdy v Karlovarském kraji (+8,6 %), nejméně v Praze (+4,8 %). Objem vyplacených mezd (zohledňující i vývoj zaměstnanosti) dosáhl maxima ve středních Čechách, na opačném pólu zůstávalo po celý rok Moravskoslezsko. Navzdory silící inflaci se kupní síla mezd meziročně zvýšila. V úhrnu za 1 až 3. čtvrtletí meziročně posílila o 4,1 % a dosáhla desetiletého maxima. Dynamika reálných mezd letos podobně jako v loňském roce předbíhala růst produktivity práce a negativně se odrazila na vývoji jednotkových mzdových nákladů.

⁴ Většinou však šlo o osoby, které z různých důvodů do zaměstnání okamžitě nastoupit nemohly. Do dvou týdnů bylo potenciálním zaměstnavatelům k dispozici necelých 40 tisíc z nich. Podobně nízké počty byly naposledy vykázány v konjunkturním období minulé dekády.

